

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
12 august st. v.
24 august st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 32

ANUL XXVI.
1890.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

G l o s s ă .

Memoriei lui Eminescu.

*V*reamea-i capăt, vremea 'ncepe,
Vreamea face și preface:
Tu învătă și pricepe
Decă 'n lume ai ce face.
Luptă stêrpă, ce te curmă
In apus de sôre veșnic,
E 'ncheerea cea din urmă
Când la cap ți-a ars un sfeșnic.

In cuprinsu-i fără margini
Necuprins de-a noastră minte,
Firea-i carte-a cărei pagini
Pline sânt de 'nvețăminte . . .

Neferice-acela care
Se trudește-a le pricepe;
Va află că 'n tot ce este
Vreamea-i capăt, vremea 'ncepe.

Ne trezim venind pe lume
Intr'o bună diminéță
Și, a face tot ce facem,
Ni se spune: e viéță!

Cartea Firei o deschidem:
Taina vieții ea ne-o tace.
Dăm din umeri și conchidem:
Vreamea face și preface.

Dar in fața-a mii și sute
De miserii ce te sfarmă
Te revolti și cați in fine
Contra-le află vr'o armă.

Veți atunci că al teu sémén
Tóte cele ți le 'ncepe . . .
Êr de ce te păsuiește
Tu învătă și pricepe . . .

Vrei de jugu-i să te scuturi?
Și mai mult de gât ți-l stringe.
Bine e tăcut să suferi,
Rușinos lui a te plânge . . .

Dar a suferi de este
Plasma vieții, — unde-i pace?
Cată bine și te 'ntrébă
Decă 'n lume ai ce face . . .

Ce să faci într'o pustie
Unde ți se pierde glasul?
De te-aud, le-arăți că-i negru,
Alb! îți strigă la tot pasul!

Lupți de ești mai dârz, dar cată
Să remăi sdrobot la urmă:
Lupta ta remăne stêrpă,
Luptă stêrpă ce te curmă . . .

Sterpiciunea se intinde
Pe-al teu simț ca o gangrenă;
Desnădejdea te cuprinde,
Simți de tine ênsuți genă . . .

Și atunci zădărnicia
Vieții, se ridică sfeșnic:
Veți . . . și vrei să cați mai iute
In apus de sôre veșnic.

Dar citești o carte, două
Ce-ți grăiesc de scopul vieții.
Și se mai aprinde-odată
Focul sfânt al tineretei . . .

Un moment îți uiți de ómeni;
Dorul muncii êr te scurmă . . .
Dar indemnu-ți cade êrași:
E 'ncheerea cea din urmă . . .

Căci pustful nesimțirii
Omenești, e făr' de margini,
Ori de-ai umplé mari volume,
Ori de-ai sta la prime pagini . . .

După mórte nu-ți dau pace . . .
Li-i rușine . . . Te fac veșnic . . .
Ce-ți mai pasă? E zădarnic
Când la cap ți-a ars un sfeșnic!

Când la cap ți-a ars un sfeșnic,
E 'ncheerea cea din urmă,
In apus de sôre veșnic
Luptă stêrpă ce te curmă.
Decă 'n lume ai ce face,
Tu învătă și pricepe:
Vreamea face și preface,
Vreamea-i capăt, vremea 'ncepe.

Bolintin, 17 iunie 1890.

Radulescu-Niger.

Tinerete: nebunețe.

— Novelă. —

(Incheiere.)

Catã a fost nãptea de lungã, a stat Tinca lângã patul bãrbatului și a plãns.

Dupã ce leșinase lângã trupul bãrbatului când s'a trezit, s'a aflat singurã pãzitã de o femeie bãtrãnã, ce serviã in casã. Din cei patru bãrbați nici unul.

Nu șcicia pe ce lume e, nu șcicia cum și din ce causã i-a rënduit Dđeu pãharul, a-și vedẽ bãrbatul intins pe pat ca un cadavru, și sãngios.

— Ce e cu noi pentru Dđeu, — ce au đis acei bãrbați? intrebã odatã pe femeia de lângã sine.

— Nimicã, dõmnã! Unul dintre ei đise cã ar fi medic, și diminẽtã va cercetã pe domnul. — Și s'a depãrtat.

Atãta putũ Tinca sã asle, și mai mult nimic.

Dupã ce se fãcũ điuã, i sosi un bilet dela Linca.

Desfãcũ biletul și ceti: Scumpa mea Tincã! Adio. — Eu merg la pãrinții mei. Dđeu șcicie când ne vom revedẽ. Mai târđiu vei șci tãte.

Tinca își puse mãna pe frunte. — Dõmne, ce o mai fi și asta? — đise in sine, și se puse pe gãnduri.

Bãrbatul ei se pãrea mai odihnit. Respirã mai ușor și se pãrea cã dõrme.

Intr'asta intrã o servitãre, și i spuse cã bãrbatul dõmnei Linca așteptã in antișambrã și doreșce sã vedã pe amicul seu.

Tinca se sculã de pe scaun, și intrã intr'o odaie micã lateralã.

Îi bãtea inima strașnic. In urmã un om, care-i va șci spune de pãțania bãrbatului ei.

Tinẽrul avocat intrã, și salutã, incet și serios fõrte.

Dõmna Tinca, cu fața palidã și plãnsã, pãși naintea lui.

— Dõmnule, — dta vei șci, — ce a pãțit bãrbatul meu? intrebã cu voce tremurãtãre.

— Ei — dõmnã Tincã, dta intrebã cã ce a pãțit bãrbatul dtaile...

Și 'n vorba lui atãta greu, atãta acuzare erã, cãt sãrmana Tinca se infiorã.

— A pãțit ceea ce erã de prevẽđut — continuã tinẽrul avocat; apoi se uitã pe o ferestã, cu õrecare lipsã de respect ce datorã unei dame, unei femei suferitãre.

Tinca simțĩã ca și când i s'ar slei sãngele in vine. In urmã i se pãrũ cã simțeșce o ametełã, și se puse pe un divan.

— Dõmnule — đise, — fii bun, te rog pe Dđeu, spune-mi, cã nebunesc.

Tinẽrul avocat, se 'ntõrse, se puse pe un fotel.

— Ți-oi spune dõmnã Tincã. Ți-oi spune tot; cãci trebuie sã le șciã.

Avocatul incepũ a spune ca o poveste: cã au fost doue dame, tinere și frumõse, cari incređute in frumuseța lor, abusau de bunãtatea și rãbdarea bãrbaților lor, și fãceau pe strade, prin societãți, prin petreceri o halalełã mare și ridiculã, — pãnã ce in urmã au devenit obiect de povesti, ele, pentru purtarea lor.

— Dõmnã Tincã, — acele doue dame au fost: dta și soția mea.

Tinca — dintẽiu se puse a ascultã cu nerãbdare; dar in urmã erupse in plãns. — Nu s'a indignat, nu s'a mãniat; ci a erupt intr'un plãn dureros.

Dar avocatul nu s'a oprit.

A povestit mai departe — tot ca o poveste: — Cã erau doi amici buni, doi advocați, soții celor doue neveste. — Acei doi amici, sãra, obosiți de munca đilei, petreceau intr'o ospetãrie...

Și spuse totã intẽmplarea din ospetãrie.

Când sfẽrși — Tinca se pãrea cã leșinã de plãns. Un suspin dupã altul — și totã tremurã.

— Când am eșit din ospetãrie — continuã avocatul — intrebã pe amicul meu, care, tãte lucrurile le judecã cu mai multã rēcelã, ce e de fãcut.

— Frate, respunse el, cu sãnge rece, dar cumva induiõșat: aci nu e de cugetat. Eu sãu el, unul din doi trebuie sã mõrã. Amẽndoi nu mai incãpem in lumea asta.

— O dragul meu! țipã Tinca.

— Și au duelat — in pistole, pe mõrte — continuã avocatul.

Tinca nu-și putũ reținẽ vocea, și incepũ a plãnge, a se cãntã cu voce mare, alergãnd prin casã ca o nebunã.

— Tincã! se auđi o voce slabã, ca vocea unui moribund.

Bãrbatul a auđit plãngẽnd soția, pe care nu o a vedũt plãngẽnd nici odatã.

Intrãrã amẽndoi in odaie.

Morbosul deschise ochii, și intinse mãna cãtrã Tinca.

— Nu plãnge — đise abiã, și erã tãcũ.

— Nu plãng dragã — se intãritã Tinca sãrutãndu-i mãna ce-i intinse, ca unui copil bolnav.

Și a incetat cu plãnsul, dar suspinul nu incetã.

— Dēcã plãngi: eu mor — đise erã el.

Tinca își puse o batistã la gurã, sã nu i se auđã suspinul.

Stãturã un timp, — și bolnavul erã se vedea mai liniștit.

Soția lui nu-și putea opri plãnsul, — și se retraserã in odaia lateralã, amẽndoi.

— Și ce ai fãcut dta, dte avocat — intrebã Tinca, aducẽndu-și aminte de biletul Lincei.

— Eu? Ei — eu am ales o cale mai raționalã. Am đis Lincei un adio, ea a pornit, și cred cã nu ne om mai vedẽ in vietã.

— Dta nu ți-ai iubit soția nici odatã — đise Tinca cu mãnie.

— Cum? Eu?...

— Legãtura care atãt de ușor se rumpe, n'a fost tare nici odatã.

Bolnavul se mișcã, și se auđi un gemet dureros.

Tinca sãri indatã; erã avocatul i fãcũ un compliment, și se depãrtã.

Opt đile, điuã și nãptea a priveghiat Tinca la patul soțului seu, necurmat. — Erã palidã și frãntã, de durere și nesomn, — nu o puteã cunõșce.

Pe lângã ce trebuia sã vedã suferințele soțului seu — viniã judele cel strașnic și ne'mpãcat: conșciința, și-i strigã điuã și nãptea: vedĩ femeie, asta e fapta ta.

Și-și trãgea de sãmã: cãt de bun, de darnic, de rãbdãtor și delicat a fost bãrbatul ei, — și ea, nemernica de ea — cu ce i a rãsplãtit.

Îi viniã sã credã cã Dđeu nu o pãte iertã.

Dar Dđeu — de multe ori se pare mai indurat decãt cum e de drept.

Dupã opt đile, de plãns și de grige, i descoperi medicul, cã bolnavul a trecut peste periclu, e pe cale de 'nsãnẽtoșare, in cãteva đile se va sculã.

Điuã aceea a tost o đĩ de serbãtãre pentru Tinca, Serbãtãre mare plinã de bucurie.

Și după această bucurie — o mai așteptă încă ceva. »Când norocu-și schimbă pasul, n'aduc ani ce-
aduce ciasul.

Când a eșit din odaia bărbatului, o intimpină — Linca.

S'au îmbrățoșat amicele, așa, precum se 'mbrățoșează doi nefericiți în orele de durere.

Linca eră palidă, și nu putea de plâns. Femeia cea nebunatică și cochetă, în nefericire se părea o figură de cêră.

Dómna Tinca eră într'o odaie singură. Stătea pe picîore, — așteptă ceva.

Bătù in use, — și intră bărbatul Lincei. Tot serios, tot mohorit.

Tinca merse 'nainte a lui și-i dădù mâna.

— Me-ai chemat Tincă, și am venit — dîse el scurt.

— Ți mulțamesc dle avocat. — Am cu dta o vorbă seriosă și sinceră — fii bun ședi.

Dómna se puse pe divan, și avocatul pe un fotel lângă ea.

Eră curios; nu șcicia ce pôte să aibă Tinca de a-i comunică.

— Dle, incepù ea — a iubi și a iertă sînt cele mai frumoșe virtuți; iubirea și iertarea ne fac cea mai naltă, cea mai nobilă fericire.

Avocatul plecà capul intristat. — Și nu putù să oprêscă un suspin greu.

Tinca continuă:

— Omul tinêr are scăderi, omul tinêr rătăceșce. Rătăceșce chiar și cel mai bun, chiar și cel mai nobil și mai drept. — Dle, — Linca va fi avênd greșele mici; dar ea e bună, sinceră și caldă, — și oh, cât te iubeșce! Iértă-o:

In ochii tinerului avocat se părea că se vêd strălucind lacrimi.

Stătù ce stătù, și dîse incet:

— E târđiu, nu pot.

— Iértă dle! Nu te despoia de dragostea ei, care atât de nemărginită e, — nu o despoia de dragostea dtale, fără de care nu pôte trăi.

— Târđiu — nu pot.

Atunci se deschise ușa unei odăi laterale, și pe aceea intră — Linca.

Ochii i eră roșii de plâns, și pe față i se vedeau picuri de lacrimi scurându-se.

Linca merse la el; incet, cu un fel de pocăință și timiditate, — și-i intinse mâna.

Voia să dîcă ceva, dar nu putù.

El i intinse drepta, er mâna stângă și o puse pe frunte, și incoti pe mêsă.

Tinca eși afară.

*

Peste un timp intră eră, și află pe Linca ședênd pe brațul bărbatului.

Plângea și-l sărută.

*

Tinca eși a doua oră, — și indată intră, de braț cu bărbatul ei.

Timpul trece. In bine ca și in reu.

A trecut un an.

La o mêsă ședeau doi bărbați, și jucau taroc. La altă mêsă ședeau doue dame tinere, oricare câte cu un copîș pe brațe.

— Vai tu Lincă, nebune am fost noi odată.

— Nebune deșu!

V. R. Buticescu.

Amêndoi . . .

Amêndoi in raza Lunii
Vom sta érași lângă pupă;
Vom privi într'un dor departe
Ș-inima o să se rupă.

Va luci ér pe sub gene-ți
A durerii dulce flóre —
Vêdênd vecinicia 'n stele
Și-n noi clipa trecătóre.

Și rănîți de 'nduioșare
Stringe-om pieptul să se sfarme
Când plutî-vom și ne-om pierde
Peste unda care dôrme.

George Murnu.

Femeile.

(Studiu istoric-cultural și politic-social.)

Nu in tôte timpurile și la tôte popórele, precum nici in unul și același mod s'au onorat și stimat femeile. După trêpta culturală și caracterul național al singuritelor popóre, eră diferită și poziția secsului feminin față cu familia și societatea omenescă. Pe când se unesc de presente tôte națiunile culte într'acea, că femeile compun atât in privința fizică cât și spirituală jumătatea cealaltă necondiționată a secsului bărbătesc, și că abia prin activitatea și influința femeiei se rotundeșce viața noastră într'un întreg independent, aflăm de atâteori la popórele dure ale lumii vechi cât și a acelei noue, secsul cel slab stând sub nivoul bărbaților, și ocupând un rang, care cu anevoie se pôte deosebi de cel al unei sclave. Afară de aceea s'a repețit in tôte timpurile și mai la tôte popórele aparița cea forte rară, că femeia s'a innălțat pe de-o parte tot atât de tare, pe cât de afund s'a tras ea pe cealaltă parte in tină.

Poesia mai inaltă, chiar și la Inđi și Chineși, serbătoreșce femeia ca pe o ființă, care stă deasupra omenimei întregi. Satiricii și pesimiștii nu pot află destule cuvinte, pentru de a descrie slăbiciunile și reutatea femeiei. O dovédă cât de mare atențiune s'a dat deja de mult inainte de timpurile nôtrest secsului feminin, cât de mare a fost in genere influința lor asupra omenimei, și ce insemnătate istoric-culturală, și politic-socială a avut ea, ha posede și acum. De sigur e acesta totodată și o dovédă eclatantă, cât de ponderos e a se ocupă cu chestia acesta mai de aprópe.

La poporul israiltean in era patriarhilor aflăm femeile intr'o poziția de altmintrene supusă și dependentă, dară totuș nu intr'o poziția de sclavism atât de desonorătóre, ca la celelalte popóre orientale. Pe lângă aceea intimpinăm in testamentul vechiu un șir de femei nobile, pe când Solomon érași întreține un harem de-o miia de femei.

Cele mai frumoșe tipuri de nobletă feminină la poporul evreu ni desfășură testamentul cel nou. In fruntea lor Maria, prorocița Ana, Marta, Maria Magdalena, Solomia, Lidia ș. a. Dară și testamentul vechiu ne istoriseșce despre eroina Debora, despre fi-nêta nobilă a unei Rut, despre eroismul și increderea in Dumnezeu a unei Judit și despre taria in credință intr'adevêr demnă de admirat a mumei Maca-

veilor, care privi cu ochii proprii cum i se jertfiră fi la porunca sângerosului rege Antioch.

Tristă eră poziția femeilor în Asia, mai cu samă în Persia. Femeile se trătară ca animalele de casă, și să nu ne mirăm decă s'a produs prin această decădinta lor morală. Femeilor egiptene li eră acuma posibil, a participa la festivitățile lor religioase prin cântări, jocuri și ospețe. Ornate în mod festiv cu flori de tot felul, inscenande procesiuni, și-și serbau ziua natală cu petreceri și mese.

La poporul mercantil al Fenicienilor împărțiau femeile agendele bărbaților. Ele pricepeau a scrie și calculă, de și numai în conturile cele mai primitive. — Precum au ramas toate popoarele, la cari n'a pătuns creștinismul, séu cari l'au respins cu totul, mai că tot pe acea tréptă de cultură spirituală și morală, pe care au stat protopărinții lor înainte de mii de ani, așa a ramas și orientul în referințele sale principale tot acela și acuma, mai ales ce se atinge de femei.

La Negrii Africei e bărbatul stăpânul necondiționat al femeiei sale, numai în genunchi îl pôte ea servi, și numai lucrul câmpului îl lucră ei la un loc. Dară totuși există și vițe, la cari tot lucrul zace exclusiv pe spatele femeilor, pe când bărbații în stupiditatea lor intelectuală se dedau lenei cu totul. Femeile sânt espuse cu totul arbitriului bărbatului, care le pôte vinde și trimite în sclăvie cu copiii cu tot.

O sorte mai bună au femeile la Mongoli, mai ales la Calmuci. Și Muhamed n'a avut o părere mai bună despre demnitatea femeilor, decât toți contimpuranii sei. Totuși au femeile turcești mai multe prerogative și libertăți, decât femeile altor popoare creștine.

Am fi amăgiți a crede, că femeile grecești din timpurile antice se fi avut parte de-o stimă mai deosebită, de ore-ce intimpinăm în poemele lui Omer niște figuri feminine atât de ideale. Dară să nu ne lăsăm seduși prin imaginea fantastică a poezilor. E de tot dubiu ori de au trăit într'adevăr Andromache, Penelope, Nansicaa etc., și decă au trăit, ori de le-a fost lor propriă acea amabilitate și demnitate feminină, precum le aflăm describe în cântările lui Omer.

Sigur e, că părerile vechilor Elini despre demnitatea și însemnătatea secului feminin, măcar în timpurile clasice, au fost încă destul de dure, și că femeia elină a ocupat o poziție foarte josă, care numai în puțin se deosebiă de cea a unei sclave.

În perioadele mai târzii, trecând era despotismului, și producând conștiința unității naționale a singuritelor vițe eline față cu celelalte popoare atât în stat cât și în viața publică norme și forme mai hotărâte, au intrat odată cu legislațiunea lui Lycurg și în poziția femeilor unele îndreptări spre bine. Sparta și Atena se deosebiau ca în multe alte puncte, așa și în privința educărei și trătărei secului feminin.

În Sparta se astringeau nu numai băeții, dară și copilele la exerciții gimnastice. Aceasta a adus cu sine, că femeile Spartanilor se deosebiau printr'o construcțiune corporală tare și vînjosă, precum și prin gracia formelor esteriore de toate celelalte femei din Elada. Până la cununie remăneau ele închise griului, și avisate numai la petrecerea cu mamele precum și cu sclavele lor. Ocuparea lor constă în țesut și tors. Adevăratele ocupații casnice, coptul, fertul, spălatură, erau încredute servitorelor.

Istoriografii greci serbătoresc faptele nobile a multor femei, și poezi ca Omer, Sofocle, Euripide, înduc niște ideale de noblătă femeiescă atât de curate, arta plastică ănsa-și imprimă silhnetelor Junonei, Dianei, Minervei și Musdor un sentiment atât de intim și profund pentru demnitatea și sublimitatea fe-

meiescă, încât mai că afirmă, că adevărata ființă a femeilor nu s'a recunoscut nicăiri, și nici într'un timp mai timpuriu séu mai târziu într'asă un mod, ca în vechia Eladă, care se plecă înaintea spiritului unei Aspasia și glorifică cântul unei Corina sên Sapho.

Mai multă libertate decât femeile grecești aveau cele romane. Ele nu trăiau închise, nu erau oprite dela petrecerea cu bărbații, și puteau fi prezente la ospețe și 'n teatre. Inse totuși trăiau ele, amésurat caracterului poporului lor, și cedând mai mult datinelor, decât unei legi severe, — foarte retrase, eșiau arare-ori în locuri publice, și eserciau prin aparița lor seriosă, aședată și strict morală, o influință salutară asupra creșterii copiilor, precum și asupra întregii vieți politic-sociale. Avem aici de a aminti numai despre vergurile veștaline, matrónele romane, precum și despre celelalte titluri de onóre, cari cuprindend totă virtutea, dignitatea și modestia feminină, s'au moștenit până în timpurile noastre. Tot așa și despre muma lui Coriolan, și tot atâte numiri splendide, ca Porcia, Cornelia, care din urmă a presintat unei Romane, ce se făliă cu sculele sale, copiii sei bine crescuți, ca odorul cel mai prețios, ș. a. m. d.

Și totuși nu posedeau femeile romane o independență politică. Ca casnice și mame de familiă se estinde activitatea lor cu preponderanță asupra privighierii servitorilor și servitorelor și din când în când asupra torsului. Față cu bărbații susțineau de tot acea poziție, ce-au ocupat-o înainte ca fice față cu părinții lor.

Decăderea moravurilor, care după derimarea Cartagenei a cuprins intréga Romă ca o bolă infecțioasă, nu putu remăné fără influință și asupra referințelor femeilor romane. Poziția lor deveni mai liberă și independentă. Inse cu schimbarea aceasta se stînsură moravurile lor bune cu totul.

Un capitol principal în istoria femeilor din evul vechiu în genere compune introducerea creștinismului, ca religiune universală. Aceasta abia a acordat întregi lumi feminine poziția, care-i compete, a liberat-o de sclavismul cel mai înjositor, și din noroiul decădintei morale. Creștinismul cuprinde în mântuirea sa și mântuirea femeilor. Abia prin creștinism obținură femeile drepturile lor érași, și cu spiritul acestei religiuni, care nădușește sensualitatea în om și se referă totdeuna la infinitate, a trecut și o demnitate spirituală asupra femeilor.

Și la Germanii antici sta bărbatul, ca cel mai tare asupra femeiei, și eserciă totă puterea asupra ei. Prin intréga sa viață sta femeia germană sub epitropia bărbatului seu. Și cu toate aceste totuși și-a șciut ea păstră demnitatea sa. În timpurile dintăiu urmă ea bărbatului în mörte, și chiar și mai târziu se privia la dănsii căsătoria unei védane ca ceva neiertat. Vechii Germani nu priviau de necesar, a eschide femeile lor dela toate festivitățile și dela petrecerile în public. În casă domniau femeile ca stăpâne, și locotiñetórele bărbaților lor. În casuri de resbel petreceau și ele pe bărbații lor, și cu ocazia celor mai crâncene bătălii, se postau ele așa de aprópe de bărbații lor, încât îi puteau îmbărbătă și le puteau insuflă curagiu și forță temerară. Se enăreză, că cete deja respinse, s'au adus prin femeile germane la acea, de a resista și a se luptă din nou, érá în cas că perdeau bărbații lor bătălia, se ucideau ele împreună cu copiii lor, numai ca să nu pice în rușine și sclăvie. Ba ele luau ici cole parte chiar la conducerea statelor.

Sosi timpul cavalerismului, și cu dănsul timpul înfloririi situației femeilor evului mediu. Se ivi o ve-

MOMENTUL DE MULT DORIT.

nerare fantastică a femeilor de comun. Cavalerismul își luă de devisă nu numai lupta pentru biserică, ci și scutul femeilor. De și obligat a face servite întregului secs frumos, avea totuși fiecare idealul seu propriu, a cărui favoare se încercă să și-l câștige prin fidelitate și bravură. — Poetii și cântăreții ambulanți glorificau femeile în cântările lor de laudă, ca prototipele frumuseții și fericirii. Cavalerii plecau pentru dânsule la luptă și rentorși puneau ei cununele lor gloriose de lauri la piciorule idealurilor sale.

În scurt amorul deveni sub masca venerărei modern, și primi un caracter fantastic. Venerarea femeilor își perdū insemnătatea sa anterioară, și galanteria dovedită cu ostentitate nu eră atât o expresiă naturală de iubire și supunere, ci numai un ceremonial modern plin de frase gôle și simțeminte fătărite. Inse insemnătatea deosebit de mare, la care au ajuns damele evului mediu prin spiritul cavaleresc a dat ansă la escitarea superbiei lor. Ele uitară de poziția lor modestă anterioară și întrebuintară acuma pe bărbați spre a-și satisface tôneler sale.

Istoria evului mediu e plină de dovești despre superbia seculului celui slab și despre supunerea in-morală a bărbaților sub capricele femeilor sale. Inse starea acesta a lucrurilor n'a durat mult. Deja pe la mijlocul seculului al XIII se schimbară aceste referinți nenaturale. Din acel timp își ocupară femeile, nu numai cele germane, dară și cele franceze și britice, poziția de mai înainte. și bărbații și căutară altă ocupație. Ei luară din nou frânele conducerii și femeile se făcură din nou ca înainte și înainte.

(Nașterea)

Averchie Macoveiu.

Mănunchiul.

— De André Theuriet. —

Ați fost vr'odată la Talloires? Dēcă geniul cel bun v'a dus la Ancy, și dēcă ați ocolit lacul, ați vędut, fără indoielă, colțul fericit, verde și tăcut în care dormitěză acest sat la pôlele munților. Stânca »Chère« care își întinde până în mijlocul lacului promontoriul seu crăpat, ocoțeze de vântul de międă-nôpte cele cinci seu șase vile, cele treiđeci de case și schitul cel vechiu prefăcut în han: tôte clădirile din Talloires. Satul se respândeze printre vii, în clin, la adăpostul nucilor.

Înapoi se ridică cele dintēiu culmi de munți acoperite cu stejari și cu fagi; apoi d'asupra unui deal pe care se întind țarine de secară și de ověz, pădurile de brađi și pășunile, covorăsc cu verdēța lor, mai întunecată or mai deschisă, stâncile în vērful cărora Lanfont și Tournette își zugrăvesc pe cer piscurile aurite de sôre.

Jos lacul își întinde apa albastră și netedă pe care se incură câteva bărci cu pânze în trei colțuri și în care se oglindesc pleopii de pe amēdoue malurile, și se oglindesc și povârnișurile repești și piscurile colțurose de pe malul de dincolo. Lumina cernută prin sita de nori frumoși, coloréză într'un chip minunat circul de munți care încungiură »Capētul lacului.«

Verdele închis, albastrul întunecat, cenușiul argintiu, se amestecă prin treceri nesimțite, cu albastrul ca peruzeaua al apei și cu verdele fosforescent al viilor. Asupra acestui peisagiu măreț și într'aceeași vreme intim, domneșce o liniște mare neturbată decât de sunetele clopotelor din sate, de ciripitul paserilor și de trecerea unui car tras încet de doi boi.

Acolo să vie cineva să guste bucuria iubirilor fericite, și tot acolo să se ascundă dēcă are vr'o durere mare de alinat. Mirosul de izmă și de ierbă coșită, pe care-l aduce vântul dela munte, te mângăe cu dragoste, îți alină jalea amintirilor amare, îți vindecă, ca un balsam, rănile pricinuitoare de môrte.

Mai alaltă-eri am întēlnit pe drumul Tournettei trei turiști cari se coborau cu alpenstockuri în mâni, cu sacurile la spinare și cu pălăriile împodobite cu câte un mănunchiu de cyclamene. Erau ușori, vioi și tineri: cel mai mare eră abia de doueđeci și cinci de ani. M'am uitat cu duiosie la ei cum treceau, și la vedere tinereții lor vesele tôte amintirile din vremea când eram și eu de doueđeci de ani, îmi veniră în minte. Par că me vedeam coborând vesel acelaș drum cu flori la pălărie, întovărășit de doi camaradi vioiși, și tot ca și piscurile munților care se resfrângeau în lac, amintirea vremurilor trecute mi se întinse înaintea ochilor ca un miragiu cu formele sale hotărîte, cu culorile, cu parfumurile, cu pornirile de odiniôră.

Intr'o sēră, acum doueđeci și cinci de ani. tot în satul în care eram să poposim acum nôptea, după ce ne coborisem din vērful muntilor — abia intrasem în frumoșa alee ee castani din fața schitului, când vędurăm ridicându-se de pe o bancă și, umblând încet înaintea noastră, srb frunziș o fată frumoșă, care nu putea fi mai mare de optșpređeci ani. Albă, minunat făcută, cu păr bălaiu, des, care-i cădea în inele pe umerii sei de țină. Rochia de culôre deschisă cu cute lungi mătură ierba cu cōda, și-i arată de minune subțirimea mijlocului și rotunđimea șoldurilor. Mersul seu eră falnic și când se întorse, așdindu-ne șoptele de admirație, zărirăm un profil de patriciană, cu buze roșii și disprețuitoare, cu nasul nișel ridicat în sus, cu ochii frumoși și mândri.

Ne sfărăiră inimile la câte trei, și uitând ostenela, o urmam de departe, d'alungul unei poteci, care șerpuiă printre vii. La niște răscruci, dădu brânci unei uși ascunse de verdēța și se făcu nevēđută. Când ne întorserăm la schit, întrebărăm cine eră fermecătorea ființă ce întēlniserăm: Eră prințesa V. o rusoiică și sta cu familia într'o vilă pe walul lacului. Rusoiică, prințesă și frumoșă... avea tot ce trebuie ca să ne întorcă capul și să nu vorbim decât de dēnsa. Cu tôte acestea, la sfērșitul mesei, ostenela, vinul cel bun din Talloires făcură pe tovarășii mei să se simtă cam greoi și contenind-o din vorbă, se duseră să se culce. Eu n'aveam de fel postă de somn și plecai cu gând să mai vęd odată aristocratica și alba vedenie. Sēra eră minunată. Din partea despre Annecy, sôrele pierise într'o glorie de nori purpurii. Înapoia stâncilor Tournettei luna plină se ridică și lumină povârnișurile întunecôse ale muntelui cu cele dintēi raze care găuriau ca niște săgeți negura riperlor. În tôte părțile, în câmpia adormită, se auđiau cântece de greeri amestecate cu notele limpedi ale brotăceilor. La piciorule mele apa lacului clepăia molatic. Umblam pe marginea unei liveđi căreia apa îi mângăia malul, și tot punēnd un picior înaintea celui alt, cu ochii în sus, visam o nouă întēlnire cu tinera rusoiică, născociam întēmplări romantice, care ne ar fi adus pe unul în fața altuia, incepeam cu dēnsa o convorbire inchipuită în care spuneam lucruri fôrte de spirit și fôrte alese. În vreme ce îmi treceau priu cap aceste inchipuiri netemeinice, auđii sub o salcie sgomotul unui lanț de luntre sguduit și apoi la cinci pași vędui mișcându-se o formă albă...

Eră prințesa.

Se siliá să desnóde lanțul care legá luntrea de un par bătut bine in pământ, dar nu putea. In zădar își zdrobiá degetele-i mici de lanțul ruginit. De necaz, bătea cu piciorul in pământ și din buzele sale de copil, curate și imbufnate, eșiau exclamații de ciudă.

— Ah! Dómne, ce plicticos lucru! ȕicea.

— Dați-mi voie, ȕisei eu inaintând repede și, ingenuchiând desnodai lanțul măcar că-mi zdreai nițel degetele.

Dénsa și sárise in luntre și me măsurá cu ochii din cap până 'n picióre.

Petrecusem opt ȕile in munți umblând pe sóre și pe plóe, culcându-me pe fên, și gátela nu pré imi erá ingrigită: barba pré lungá și nepieptánatá, pálá-ria de pásłá móle, pleostíá, hainele mototolite, ghețele pline de pământ.

Cređu de sigur că sânt vre-un luntraș.

— Iți mulțumesc, imi ȕise scurt; acum du-me páuá la Duingt, vrei?

— Cu dragá inimá, respunsei cu inima bătându-mi de bucurie.

Sării și eu in luntre și dintr'o dátáturá de lopeți, impingând o departe de mal, incepui să váslesc, in vreme ce dénsa, in fața mea, mánuia cárma. Luna care se urcá imi arátá acum mai deosebit drágálașa ei figurá vióe și mándrá in care luceau doi ochi negri, intunecați și mai mult de umbra ce le făcea genele cele lungi. La hráu avea un mánuchi márișor de cyclamene al căror miros pėtrundėtor, asemenea cu al márgáritărelui ájungea până la mine.

— Eu vream să fac mai de mult plimbarea acésta — cređu dénsa de cuviință să-mi spue in chip de deslușire — dar mátușá-mei îi e frică de apă, și miss Gray e o curcă ploată; m'am hotárit deci să es singurá, și de nu erá așa de reu innodat lanțul, acum eram departe.

Vorbiá franțuzeșce fórte curat cu un accent străin, care îi máriá farmecul cuvėntării.

Dat cu totul admirației in care eram cufundat, nu me gândiam să-i răspund și me mulțumiam să váslesc cu putere ca să ájungem mai repede la mijlocul lacului.

— Dar in sfėrsit ai venit la timp, urmá dénsa, și fiind că ți-ai perdut vremea, e drept să te mulțumesc cu ceva...

Vorbind scóse din buzunar o punguliță pe care luceau doue litere de argint și erá s'o deschidá când o oprii c'o mișcare de mână.

— Iți mulțumesc, drá, nu sânt luntraș și sânt rėsplătit in deajuns, și cu prisos chiar, prin plăcerea de a ve intovărăși in acésta plimbare.

Ridiá repede capul; fruntea i se increți și se uitá la mine supėratá și óre-cum spėriatá.

— Atunci cine ești? imi ȕise ea.

— Un turist, pré fericit că intėmplarea l'a făcut să ve pótá face un serviciu.

Fața-i se inseniná puțin, și se hotári să zim-bescá.

— A! făcu dën-a, atunci trebue să-ți cer iertare; am făcut o faptá nesocotită... Decá nu te superi să ne intórcem la Talloires.

(Incheierea va urmá.)

Dumitru Stăncescu.

Cugetări.

Femeia e ca și ființele cele slabe: ea nu îndrăznește de loc séu de tot.

*

Una numai să vrei, inse din tótá inima.

Poesii populare.

De sub deal pe sub pădure,
Mere-o nevestuță in lume
C'un cochil¹ nyicuț² in brațe,
C'un cochil nebotezat
Fugită dela bărbat.
Maică-sa din graiu grăe
Taci cochile nu mai plange,
C'aicia-i pădurea mare
Și ni-or eși hoții 'n cale.
Nici vorba n'o isprăvit
Hoții 'n cale li-o eșit,
Și din graiu ei o grăit:
ȕipá ficu la pământ
Și hai³ cu noi la hoțit.
Cochilu nu l'oi țipá
Pân' i-oi face un legănel
Intr'un vėrf de cãrpinel,
Când vėntu va tráganá
Cochilu s'a leganá,
Când va ploá
La scáldá.

Mult me nyir⁴ badio de tine,
Ce pământ negru de tine,
De nu vii séra la mine?
Me ține pământ cu flori
Când te vėd mándruțo mor,
Me ține pământ cu ierbá,
Nu pociu veni fără trébá;
Că ș-a sérá m'am gátat
Și la tine am plecat
Și o fost vremea pré norósá
Și cãrarea lunecósá,
Lunecai in alta casá,
Unde-i mándra mai frumósá,
Mai frumósá decât tine,
Sémėná mándro cu mine,
La chicióre⁵ la umblat,
La gurá la sãrutat.

D'ar fi lásat Dđeu,
Ce iubesc să fie a nyeu⁶,
Și să mor când oi vré eu,
Să me 'ngrópe und'oi ȕice,
La nucu cu frunța cruce,
Să-mi facá sicriu de plumb,
Să nu me bage afund,
Să es érá la cinci ani,
Să fac voia la dușmani,
La dușmani dușmancele,
Cari nu-și păzesc gurile,
De stricá dragostile.

Mándro mándruléna mea,
En deschideți portița,
Că vine máicuța ta,
Cu carul cu șesá boi,
Peste un an o peste doi,
Să ducá doru 'napoi,
Nu șciu duce la o ba,
O cu tine la lășá.

Haida babá să jucám,
Că fata ne-o măritám,
Pare yni ghine co-am dat,
Vai de ál de o luat,

Vasilii L. Suciu.

¹ Copil ² Micuț. ³ Vino. ⁴ Mirá. ⁵ Picióre. ⁶ Meu.

O patimă.

— Cum ți se pare? întrebai pe prietinel April, arătându-i o frumoasă blondă ce trecea repede pe trotuarul celalalt.

Drept or-ce răspuns, dete din cap și luă altă vorbă.

Mai departe îl întrebai despre o altă fată. La fiecare din aceste întrebări îmi răspunse prin aceeași mișcare din cap.

Când ajunserăm în dreptul grădinei episcopiei, îmi dîse:

— Cum vîd eu, îți plac foarte mult femeile. Decă-i așa, aide la mine acasă ca să-ți arăt femeile mele.

— Femeile tale?

— Da, femeile mele.

Nu înțelegeam nimic. Imi trecu mai întîiu prin minte ideea că pôte să aibă vr'un harem. Me gândii inse la imposibilitatea la noi d'a trăi mai multe femei în bună armonie. Atunci ce femei sînt astea? me întrebam mereu fără să-mi pot explica.

Trecurăm prin Pasagiu, o luarăm prin strada Știrbey-Vodă, trecurăm grădina Cișmegiului, ajunserăm în strada Schitu-Măgureanu unde locuia April.

Când intrarăm în odaia lui, el învîrti cheia de doue ori în brîscă, apoi început să zîmbescă și să-și trece mânele ca un om ce a umblat mult timp prin frig.

Odaia eră o adevărată penacotecă. Păreții erau cu deseversire acoperiți cu tablouri, pré puține originale, cele mai multe reproducții. Prin colțuri se aflau statuete în terra-cotta și ipsos.

Indată ce seșui jos, el început:

— Îți place aici la mine? Ce dîci? Pré multe cadre. Acésta e lumea în care me simt fericit. Trăesc cu femeile cele mai frumoase din totă lumea și din toate timpurile. Fiind urît, am intimpinat în totdeuna indiferență din partea femeilor, eu, adoratorul nebun al formelor frumoase. Ce păcat că ochii femeesci nu vîd decăt esteriorul, ér nici decum interiorul unui om! Ar vedé în mine pe omul cel mai frumos, pe amantul cel mai aprins! Și fiind că esteriorul dă de obicei pentru cea mai mare parte din lume, ideea despre totă persóna omului, îți inchipuesci ce idee am dat eu!.. Am început să cređ că lumea are dreptate și am ajuns din ce în ce mai sficios, mai neîncredător. Dar îmi trebuiau forme frumoase! De câte ori n'am fost surprins pe la ferestre, privind prin vr'un colț de geam neacoperit bine de perdea, în camera unde se desbracă vr'o fată frumoasă; de câte ori n'am remas ciasuri întregi cu ochii pironiți la vr'o mână albă séu obraz alb și oval. Nici odată inse n'am putut stringe mîna cea albă, nici sărută obrazul alb și oval. Și mai bine! Aș fi ars și mîna și obraz cu focul sărutării! Ca să me mîngăi îmi petrec timpul în acéstă galerie. Imi răcoresc dragostea de forme frumoase. Sînt dîle în care privesc șapte și opt ore la un portret frumos séu la o mână numai...

Se opri din vorbire pentru a-mi arătă o reproducție în mic a Venerei dela Milo.

— Găseșce, te rog, vr'un cusur acestei statui. Ia te uită, par că trăeșce, așa fără brățe cum e. Cine o fi fost modelul, după care artistul a făcut capul de operă? De sigur amanta sculptorului! Cine i-a vîdut formele și n'a iubit-o! Frumusețea, amicul meu, este

ca și geniul. Când móre o femeie frumoasă, pierderea este tot atât de mare ca și când móre un geniu. Natura pierde ceva afară din rëndul lucrurilor! Totă poezia lumii se concentrează în o femeie frumoasă. Eu când privesc niște ochi frumoși, par că citesc o poezie, par că ascult un cîntec. Decă s'ar arde toate cărțile de poezii, câte s'au scris până acum, și decă s'ar nimici toate statuetele Venerei, paguba ar fi tot atât de mare și într'un cas și într'altul.

Am aci comori artistice. De și în copie, dar nu face nimica. Eu cred, după mine unul, că unui avar — care nici nu mai incapa indoielă, e bolnav — decă i-ai arătă tesaure de aur reproduse perfect în alt metal, i-ar face o plăcere nu tocmai mică... Mîe-mi fac reproducerea acestora o mare plăcere. Și ce bine petrec cu femeile mele! Uite, contesa Potocka, Ce pîr frumos! Ce ochi mari!

La cine séu la ce s'o fi uitat ea când i-a zugrăvit chipul? Zîmbetul care l'a avut în clipele alea, dăinueșce și ađi... Același zîmbet, aceeași frumusețe, aceeași tinerețe! Și când te gîndești la cea ce a făcut mórtea din ea! Uite o italiancă de Lenbach! Pictorul german i-a dat chipului acestuia ceva din serioșitatea lui! Dar asta-i șade bine! Ce ochi! Sînt așa de mari, încăt mi se pare că ea priveșce la totă lumea! Și sînt gelos... Uite, așa când me uit la ea ciasuri mai multe, am o iluziune ciudată. Umerii es în relief, buzele par că se mișcă, ochii par că scilpesc, pîrul negru strîns la un loc, pare că stă să se desnóde și să cadă în valuri pe umeri. Mititica... Uite Susi de Defregger. E figură șirétă. Am s'o întorc cu spatele la pîrete. Dar tu, tu mititico, ce stai așa? Na!..*

Și dîcînd acestea, dete un bobárnac cu degetele, unui bust de marmoră foarte albă, ce reprezintă o napolitană.

— Na, cîrnicico! Când o să-ți crească nasul! Uite un nas frumos la asta... E o prințesă din secolul al șeptespredecelea. E foarte mândră! De când e aici, n'a ridicat nici odată ochii la mine. Și japoneza asta!.. Asta d'ací citeșce pe Romeo și Julietta. De când citeșce. Aide sfîrșeșce-o drăguță! Uite una care am botezat-o Marioră! Are viorele la piept. Auđi, acum pe vremea asta, viorele! De unde le-ai găsit? Ha! ha! ha! Nu cumva îți aduce cineva pe furiș, în fiecare dî, când nu sînt eu acasă? Étă o frumusețe! E intitulată »Primăvéra.« Am primăvéra în casă. Și tu, ce tot riđi? Rîde mereu. Ah, da, riđi, de ce nu! Trebuie veselie în casă. Dar dă-mi o gurîță.*

Și se apropiă de o statuétă pe care început s'o mîngăie pe obraji.

— Ia pune mîna pe obraji ei, amice; veđi ce albi, ce neteđi, ce mătăsoși sînt. Nu mișcă, nu face nici un grimaz.

Ce bune sînt statuetele! Nu te-ar trădă pentru nimic în lume! Uite, dă-i o sută, o mie, un milion de franci; spune-i ori-ce, cîntă-i serenade cu mandolina, și ea nu va zîmbi măcar. Am descoperit domnule, constanța femeii!..

Imi arătă o aquarelă de Chaplin, apoi o serie de femei frumoase din toate epocele.

Étă Mesalina Lais, Cleopatra, Frineea, Lacrezia Borgia, Julietta, Laura, Fornarina, Ninon de Lenclos, dna Pompadour, Maria Antoneta, amantele lui Lord Byron, ale lui Alfred de Musset... Sînt nopți când petrec pe malurile Nilului séu pe malurile Tibrului séu pe malurile Senei, séu... Pentru mine Cleopatra n'a murit de veninul viperelor, nici dómna de Lamballe de tăișul ghilotinei. Tot ce a fost frumos în cursul vécurilor și a putut fi prins pe pînză de mîna măeștrilor, trăeșce, vorbeșce, iubeșce. Sînt la mine

aici, pen. u totd'auna. Cine me pôte opri de a le ride, d'a le vorbi, d'a le iubi? 'Cavalerii cu săbii ascuțite care le apărau au murit . . .

Dela aceste tablouri trecu la o statuă represintănd, în mărime naturală, pe Venera de Medicis. Când o atinse, avu un fior puternic. Apoi își lipi buzele de gâtul ei.

A stat așa vr'un sfert de cias.

În cele din urmă îl apucau de umeri și-l detei în lături.

El se uită la mine cu ochii mari și nedormiți, întocmai ca un om deșteptat din somn, și dișe:

— Me imbêtasem!

D. Teleor.

B o n b ó n e.

Un revisor școlar ecsamină niște școlari la citire, și se opri la cuvântul »transparent.«

— Ce înțelegi prin cuvântul »transparent« ? întreabă revisorul.

— »Un lucru prin care se pôte privi« răspunde școlarul.

— Dă-mi un exemplu.

— »O tablă de sticlă.«

— »Bine!«

— Iosife, dă-mi și dta un exemplu!

— »Gaura cheii.«

*

Nepotul cerea bani unchiului.

— Tu sémeni cu un cerșetor, îi dișea unchiul: bani, bani și ér bani totă ziua. Din fericire bine că am numai un nepot!

— Cu tóte acestea eu nu cuget tot astfel, dișea nepotul. Din contră eu aș vré să am cât de mulți unchi.

*

Un museu ornitologic.

— Ei! domnule profesor, ce frumoasă colecțiune de păseri imbalsamate aveți aci! Cum a-ți putut să le adunați?

— Fórte lesne. Le scótem din părăriele vechi ale ficelor mele!

Momentul de mult dorit.

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

S'au cunoscut de mult. Să adaugăm numai decât, că s'au și iubit de mult. Inse pân' acuma nici odată nu ș-au spus secretul acesta. Le-a lipsit ocașiunea.

În sfērșit a sosit și momentul de mult dorit. Ei s'au întâlnit singuri într'un parc frumos.

Ce ș-au spus? Ce mărturisiri ș-au făcut? Numai ei știu și cei ce au trecut prin astfel de momente neuitate.

I. L.

Literatură și arte.

Șoiri literare și artistice. Dl Ionescu-Gion a fost însărcinat să facă pentru dicționarul »La Grande Encyclopédie« ce se publică acuma la Paris, articolele privitoare la istoria și literatura română. — Dl Nic. Iorgu tinerul poet din România, va publică la Socec în București un volum de poezii — Dl L. Șăinean va scóte de sub tipar dișelele aceste la București partea II și III din »Gramatica« sa. — Dl G.

Bengescu a terminat la Paris editarea »Operilor alese« ale lui Voltaire. — *Cartea dlui Bilciurescu* despre »Bisericele și Mănăstirile din țeră« a apărut în capitala României. — *Scrierile lui Orășan* se vor reedită în curënd și vor cuprinde trei volume, mai cu sémă lucrări umoristice. — Dl Dim. Teleor a pus sub presă la București un volum de versuri, sub titlul: »Icône.« — *Mitropolitul Moldovei* a dărui 1000 lei pentru statua lui Asachi. — Dl George Vasilescu din Craiova a reușit la institutul de belcarte din Venetia.

Culegerile populare ale dlui Ioan Pop Reteganul. Cunoscutul adunător ale produselor musei populare române, dl Ioan Pop Reteganul, are o colecțiune de poezii populare în numer de 5122, care acuma se află la Academia română. O altă culegere: »Datinile poporului nostru« de doi ani aștépă la Brașov lumina tiparului. Acum lucréză la tomul al doile de »Povești ardelenesce«, din care 40 sânt gata; unele din ele se vor publică înteu în »Familia«.

Un tractat istoric-epigrafic. În stabilimentul grafic S. V. Socec din București va apărē în curënd un op de mare interes, circa de 16-17 côle, sub titlul: »Dacia Porolisenă«, cu distinctă privire la: Silvania, tractat istoric-epigrafic. Tomul I. De Victor Russu, profesor. Conținutul: Prefață. — Terminii Daciei antice. (Limites Daciae.) — Cucerirea și colonisarea Daciei prin Romani; estensiunea și împărțirea cu urbile, stațiunile și mansiunile ei. (Imperium Romanorum in Dacia stabilitum.) — Drumurile romane în Dacia. (Viae stratae Daciae.) — Valul roman dacic. (Limes dacicus.) — Valea Someșului și Silvania antică. (»Samus« et Regio »Transvallum.«) — Descrierea oro-hidro-etnografică și climaterică a Silvaniei. (Descriptio Silvaniae.) — Istoricul Silvaniei. (Breviarium rerum gestarum Silvanorum.) — Porțile Meseșului. (Portae mesesinae.) — Capitala Daciei porolissense cis-și trans-valane: A) Porolisul în flóre. (I. Breviarium rerum gestarum populi romani Daciae porolissensis.) Ordinele și divisiunile civile și militare ale Daciscanilor. (Honores publici Daciscanorum) Ței; cultul divin și ordurile sacerdotale în Dacia. (Cultus Deorum.) a) Ței gintelor maiore: 1, Ței consenti. 2, Ței selecti. b) Ței gintelor minore: 3, Ței indigeti. 4, Ței semoni. 5, Ței personificați. 6, Ței peregrini. c) Ministrii sacrelor în Dacia. — B) Porolisul în decădere. (II. Breviarium rerum gestarum populi romani Daciae porolissensis.) — C) Porolisul în ruine. (III. Breviarium rerum gestarum populi romani Daciae porolissensis.) — Urmele și monumentele: barbare, romane și mai noue, reperte în părțile orientale, cis-valane (cis-mesesinae.) (Antiquitates in partibus cis-vallanis.) — Urmele și monumentele: barbare, romane și mai noue, reperte în părțile occidentale, trans-valane (transmesesinae.) (Antiquitates in partibus trans-vallanis.) — Nomenclatura Silvaniei. (Topographia Silvaniae.)

Album de scriitori. Dl I. Niculescu, fotograf și șeful oficiului telegraf al prefecturei poliției din București, voind a da publicității un album conținând fotografiile tuturor scriitorilor noștri din ori-ce timp, rógă persoanele, cari vor fi posedând fotografii séu portrete de ale scriitorilor români, (séu autorilor români de asemenea natnră) să binevoiescă a le trimite dsale spre a le reproduce. Încunoșciințéză totde-odată că originalul se va înapoiă însoțit cu doue fotografii reproduce. Adresa: I. Niculescu, șoséua Jianu Nr. 10 (unde se află atelierul fotografi) séu la prefectura poliției capitalei.

Români în Austria sub guvernul dualist este titlu unui volum ce va apare în curënd la Paris și datorit penei dlui Gh. Ocășanu, unul din ardelenii espulsați sub guvernul dlui Ion Brătianu. Volumul va

fi însoțit de o prefață scrisă de dl Albert Lefaiivre fost ministru plenipotențiar al Franciei în Orient.

O nouă culegere de colinde. Dl Teodor Daul, învățător în Șomosches, comitatul Arad, anunță că are o culegere de colinde religioase-morale, adunate din părțile aradane și bihorene. Dar neavând mijloace să le poată da publicității, face apel la publicul românesc, ca până la 15 septembrie să-l înștiințeze, cam câte exemplare s'ar pute trece. După aceea culegerea se va pune îndată, sub tipar.

Diare noue. »*Glume si haz*«, cuprindând nu înai anecdote scurte; va apăre de doue ori pe lună. — »*Rentierul*«, revistă financiară economică. — »*Fălticeni*«, diar săptămânal, sub redacția unui comitet, — cele doue dintei la București, cel din urmă la Fălticeni. — »*Resboiul Social*«, organ socialist cotidian, ăraș la București.

Teatru și muzică.

Șoiri teatrale și musicale. *La București* e vorba de o societate pe acțiuni, care să întreprindă construirea unui teatru nou acolo.

Concert în Supurul-de-sus. În sêra când s'a ținut adunarea generală a Reuniunii femeilor române din Selagiu, la 4 august, s'a dat în comuna Supurul-de-sus și un concert de diletanți. Corul școlărilor și al tinerimei din comună, sub conducerea învățătorului Mihai Bobiș, a cântat câteva piese. Dșora Laura Lemeni a declamat poesia: »Cătră poporul român« de Iosif Vulcan; dl Victor Cherebeț a executat pe violină *Sonnambula* de Singelee acompaniat pe fortepian de dșora Aurelia Cosma; dșora Laura Pop a executat pe pian *Potpuri* și o doină românească; dl Iuliu Moldovan a declamat poesia: »Jidovul rătăcitor« de G. Țeran; în sfârșit școlarul Pavel Balint a declamat poesia: »Frații Jderi« de V. Alecsandri.

Teatrul Național din București. »*Martira*« e piesa cu care se va deschide stagiunea Teatrului Național. »*Martira*« e tradusă din franțuzește după d'Ennery, de dl Dimitrie Stăncescu.

Concert în Șomcuta-mare. La 24 iulie junimea română academică din Chior și giur a dat un concert în Șomcuta-mare. Întei corul vocal al plugarilor a cântat, sub conducerea învățătorului Elia Pop, doue piese; apoi dșora Letiția Medan a executat pe pian o compoziție frumoasă; urmă corul vocal al teologilor, după care doi ênși declamă poesia. După concert începă balul, care țină până dimineța. Peste trei zile se mai țină un bal în folosul corului vocal al plugarilor de acolo.

Concert și teatru 'n Oravița-montană. Corul gr. c. din Oravița-montană a arangiat acolo de curând un concert și represintație teatrală în arena dela »*Impăratul Austriei*« sub conducerea învățătorului Ioan Bogdan. După concert studentul Iosif Segescu a jucat pe »*Mama Anghelușă*« cu multă desteritate. Apoi plugarii jucară piesa »*Vlăduțul mamei*«; dintre cei ce jucară roluri singuratic, sânt de amintit dșorele F. Bogdan și Măgurean, precum și dnii I. Iana, Măgurean și I. Bogdan. Urmă apoi dansul, până dimineța.

Reuniunea de cântări Unirea din Varadia a arangiat la 18 august st. n. concert, teatru și bal în sala ospătăriei mari din Varadia, sub conducerea dlui Romul Iorgovici, teolog. Programa: 1, »*Cântec festiv*«, de C. Theru, arang. de Iorgovici—Buteanu, cor bărbătesc. 2, »*Țerscu Boccegiul*«, monolog comic de V. Alecsandri, esec. de coristul P. Belcea. 3, »*Dor de mare*«, de I. Mureșan, solo, esec. de dl I. Bogdan, acomp. de orchestru musical. 4, »*Cântecul brășe-*

lor«, de C. Hennig, arangiat de Iorgovici—Buteanu, cor bărb. 5, »*Mama Anghelușă*«, cântec comic într'un act de V. Alecsandri, esec. de dl I. Segescu, stud. cl. VIII gimn. 6, »*Marșul Pompierilor*«, de Kothe, arangiat de Iorgovici—Buteanu, cor bărbătesc. Venitul fu destinat bisericii rom. gr. c. din loc, care de present se edifică.

Dl N. G. Radulescu Niger va presintă comitetului teatral din București următoarele piese: »*Școlă micilor*«, comedie într'un act în versuri, localisată din franțuzește. — »*Casa pictorului*« (Paul forrestier) de Emile Angier în 4 acte, în versuri traducție din limba francesă. — »*Vecinii noștrii*« comedie originală în patru acte.

Corul mitropolitan din Iași la Lugoș a fost întimpinat cu mare căldură și a dat doue concerte, ba a cântat și în biserică. Pretotindeni efectul a fost mare. Din incidentul acesta s'au intrunit la Lugoș și câteva coruri populare, în frunte cu cel din Chiseteu, care a cântat dlui Musicescu o serenadă. Corurile vocale au făcut cea mai mare surprindere dsale, căci de aceste nu sânt în România.

Biserică și școlă.

Șoiri bisericăști și școlare. *Dl Ioan Papiu* este instituit canonicășce de cătră arhiepiscopul și mitropolitul Miron Romanul, în postul de protopresbiter gr. or. al Sibiiului. — *Dna Catinca Molin*, soția notarului Iacob Molin din Comoriște, comitatul Caraș-Severin, a dăruit bisericii gr. c. de acolo un poli-candru în preț de 50 fl.

Școlăle române din Beiuș. Primirăm si noi: »Programa gimnasiului gr. c. și a școlălor normale din Beiuș pe anul școlar 1889—90« redactată de dl director și profesor Ioan Butean. La început conține o privire fugitivă asupra istoricului gimnasiului; apoi găsim următoarele date: în gimnasiu au funcționat 12 profesori și 4 cateheți; numărul studenților a fost 246, dintre cari români 210, maghiari 36; 127 gr. or., 83 gr. c., 19 r. cat., 8 conf. helv., 9 israeliți. S'a propus pe săptămână 42 ore din limba latină, 28 maghiară, 17 română etc. Stipendiați 17, beneficiați din fundațiunea de pâne Vulcaniană 52, din fundațiunea Zsigaiana 8. În școlă normală au funcționat 4 profesori și un catechet; numărul elevilor 61; dintre aceștia 30 gr. c., 30 gr. or. și 1 israelit.

Școlăle române din Blaș. Din »Programa gimnasiului superior, preparandiei norme și școlăi populare de fetițe din Blaș pe anul școlar 1889—90« scötem următoarele date: În gimnasiu numărul profesorilor a fost 14 ordinari și 6 estraordinari; s'au propus 240 ore pe săptămână și anume: din limba română 20, maghiară 27, latină 43, matematică 23 și așa mai jos. La finea anului numărul studenților a fost 344, dintre cari gr. c. 310, gr. or. 27, rom. cat. 3, israeliți 4. La preparandie au funcționat 6 profesori; s'au propus limba română 7 ore pe săptămână, maghiara 11. Numărul elevilor a fost 65. La școlă normală 3 profesori, școlari 173. La școlă de fetițe doue profesore, numărul școlărițelor 53. Numărul total al școlărilor din toate școlăle române din Blaș, afară de teologie, a fost 635. În sfârșit amintim, că Programa e precedată de un studiu intitulat: »*Din vocalismul limbei române (vocalele o, u și obscurele)*« de profesorul A. Viciu.

La școlă elementară de foto a „Reuniunii femeilor române din Sibiu“ se va incepe anul școlar 1890/91 cu 1 septembrie st. n. a. c. și anume, inscrierile se vor face în 1, 2 și 3 septembrie în localul direcțiunei (strada Morii nr. 8) în fiecare zi între orele

8—12 a. m. și 3—5 p. m.,  ră prelegerile se vor incepe in 4 septembrie la 8 ore a.m. Tacsă de înscriere e de 2 fl. Copilele membrilor »Reuniunii femeilor române din Sibiu» sânt scutite de tacsă de înscriere. Didactrul este de 20 fl. la an, solvibile in 4 rate anticipate, in casuri extraordinare și in 10 rate lunare. Elevele, cari vin dela școle străine, in lipsa de atestat se vor supune unui examen de primire in 3 septembrie la 5 ore p. m. Părinții din provincie își vor pute aședă fiicele in internatul împreunat cu școla civilă de fete a »Asociațiunii transilvane etc.», cu care școla năstră stă in strinsă legătură și este sub același coperiș. Sibiu, 15 august st. n. 1890.

Diecesa Caransebeș. Pentru depunerea esamenului de cvalificațiune invățătoresc in Caransebeș se pune termin pe ziua de 30 august a. c. st. v. și cele următore. La acest examen se admit toți aceia, cari pot dovedi, c'au absolvat studiile pedagogice la vreun institut public s u pe cale privată. Petițiunile pentru admitere la examen au să intre la consistoriu cel mult p nă la 20 august a. c. st. v. și să fie instruite: 1, cu atestat de botez; 2, cu atestatele despre absolvarea studiilor pedagogice; 3, cu tacsă de 10 fl. v. a.

Școlă română de fete in Arad. Cu ziua de 1 octombrie n., spune »Biserica și Școlă», se va deschide in Arad școlă superióră de fete a reuniunii femeilor române de acolo. Școlă va av  caracter confesional greco-oriental, va fi de 6 clase și va av  un internat.

Adunare invățătorescă in Sătmăr. Reuniunea invățătorilor români gr. c. din archidiaconatul Sătmărului a ținut adunarea sa generală la 12 august in comuna Dob, sub presiul protopopului G. Lazar, care a rostit o cuv ntare ocașională, vorbind despre importanța industriei casnice. In cursul ședinței s'au discutat apoi mai multe cestiuni didactice.

Ce e nou ?

Hymen. Dl *Const. R. Pascu* și dna *Elisa N. Christu* s'au cununat la Brașov.

Șoiri personale. Dl *Iacob Parneu*, absolvent de drept, a fost numit practicant in drept fără diurnă la tribunalul din Timișóra. — Dl *Augustin Degan*, invățător diriginte granițaresc in Vețel, a obținut la espoziția industrială din Viena diplomă de recunoșcință și doi galbeni imperiali, pentru obiectele espuse din ramul stupăritului. — Dl *Ioan Șenchea*, candidat de avocat, a fost numit practicant in drept fără diurnă la judecătoria cercuală din Zernești.

Asociațiunea transilvană. Adunarea generală, care se va țină in Reghin in 27 august n. și zilele următore, are să fie f rte interesantă. In 26 august va fi intrunirea de cunoșcință in grădina bereriei opidane; in 27, dup  incheierea ședinței prime, banchet comun in reduta otelului orășenesc,  r s ra tot acolo concert sub conducerea dlui *Nicolae Popovici* din Brașov. A doua s ră va fi bal. Tot cu ocașiunea acésta se va țină parastas pentru reposatul *Ladislau br. de Pop*. Eventualmente se va arangia și o excursiune. — *Desp rt mentul Selagiu* a ținut adunarea sa generală in comuna Supurul-de-sus la 4 august, sub presiul vicariului *Alimpiu Barbulovici*, carele a deschis-o cu elocvență. Apoi dl *Andrei Cosma*, in a cărui curte s'a ținut adunarea, o salută in numele poporului din comuna aceea. S'a cetit apoi raportul comitetului, ce dă samă despre o activitate f rte laudabilă in interesul instrucțiunii poporale. In sf rșit mai mulți invățători au fost premiați; și s'a cetit o

propunere a dlui dr. *Ioan Nichita* despre folosul și mijlocele infiintării unui fond comun de ajutorare pentru școlele din S lagiu. S'a incassat 100 fl.,  r dl *Andrei Cosma* s'a făcut membru fondator cu 100 fl.

Reuniunea femeilor române din Selagiu a ținut adunarea sa generală in comuna Supurul-de-sus, la 4 august, sub presiul dnei vicepresedinte *Maria Cosma n. Dragoș*, care in discursul de deschidere a vorbit despre misiunea femeii. Secretarul Reuniunii, dl *Andrei Cosma*, a raportat, că s'a dob ndit recunoșcerea oficială a școlei române de fete din Șimleu. Susținerea școlei in anul trecut a costat 581 fl. 25 cr., care s'a acoperit parte din 300 fl. primiți ca ajutor dela institutul »Silvania», parte prin contribuiri făcute de dnii *Andrei Cosma*, *Teodor Pop* din Ortelec și *Teodor Medan*. Capitalul Reuniunii se urcă la 3000 fl. Dup  adunare urm  banchet,  r s ra concert și bal.

Procesul de presă al „Gazetei Transilvaniei” s'a pertractat in 14 l. c. la tribunalul cu jurați din Cluș, și a durat până la 8¹/₂ ore s ra. Autorul *Trăian Pop* a fost condamnat la un an de arest de stat și 100 fl. amendă in bani; redactorul dr. *Aurel Mușan*, pentru neobservarea precauțiunii obligate, la arest de șese săptămăni și am ndoi la suportarea cheltuelilor procesuale. Am ndoi au insinuat cerere de nulitate. Apărătorul a fost dl *Iosif Roman* avocat in Oradea-mare.

Petreoceri de v ră. La *Gherla* junimea română academică de acolo și din giur va da la 27 august n. petrecere de v ră in reduta orășenesc ; vinitul curat s'a destinat in folosul bisericei gr. c. de acolo. — *Petrecerea din Cenade*, pe care o anunț răm și noi, a intrunit un public numeros. Costumul național a fost represintat de dșorele *Solomon*, *Turcu*, *Letiția Moldovan*, *Lupan* și *Lidia Moldovan*. Opt tineri au jucat C luserul și Bătuta.

Un nou institut de credit. Cu bucurie aflăm, că institutele de credit și economii au inceput a se infiintă și la sate. Astfel ni se scrie, că in comuna Comoriște, in comitatul Caraș-Severin, șa stăruința zelosului notar de acolo *Iacob Molin*, s'a hot rit infiintarea unui astfel de institut, care va purt  numele »Com ra.» Acțiunile s'au și subscris.  r adunarea generală constituitoare se va țină la 16/28 august. Acest exemplu ar trebui imitat și in alte comune, căci numai prin ridicarea stării materiale a poporului nostru putem să punem temei trainic la innaintarea lui culturală.

Serată cu dans in Suc va. Societatea academică »Junimea» din Cernăuți va arangia in 4 septembrie n. in sala otelului *Langer* din Suc va o serată cu dans. Presidentul comitetului arangiator e dl *Leon cav. de Goian c. r. procuror*, presidentul societății dl *Dimitrie Popovici cand. iur.*

Neorol ge. *Ioan Anderco*, prepositul capitular din *Gherla*, carele din 1882 a trăit retras in comuna *Orman*, a murit acolo la 30 iulie, in etate de 81 ani. — *Dionisiu Cadariu*, avocat, fost notar comunal in *Chiseteu*, a murit in *Lipova*, la 2 august n. in etate de 66 ani. — *Veturia Pop*, fiica dlui *Samuil Pop*, avocat in *Orăștie*, a incetat din viață la 12 august, in etate de 7 ani și jumătate.

Oglinda lunei.

Săpăturile dela Troia. Diarul »*Hamburger Nachrichten*» publică o scrisóre a dlui *Schliemann* cătră principele de *Bismarck*. In ac stă scrisóre profesorul german scrie mai multe lucruri despre săpăturile dela Troia. Din ac stă scrisóre se p te citi c 

